

Svenska Dagbladet

Gäst Säkerhetsrådet

"Räkna med ökad risk för stormaktskonflikter"

Den enskilt viktigaste riskfaktorn är att Kina och Ryssland inte längre accepterar USA som världshegemon och garant för en stabil världsordning baserad på global handel, skriver Freddy Jönsson Hanberg, grundare av Totalförsvarsstiftelsen.

Publicerad 2018-02-10



En källa till konflikt är Kinas strävan att ta över rollen som handelshegemon.

Det här är en text från SvD Ledare. Ledarredaktionen är partipolitiskt oavhängig med beteckningen obunden moderat.

När börsen har stigit i flera år och kvällstidningarna börjar ge köptips, brukar de flesta aktieproffs sälja. Det brukar nämligen vara en säker indikator på att börsen inom kort kommer att vända ned. Konjunkturer och börsvärden tenderar att vara cykliska och ouppmärksamma amatörer är i regel de sista att observera den pågående förändringen. Proffsen blir då ofta kallade pessimister och glädjedödare.

Detta mönster kan ibland skönjas av krigshistoriker och statsvetare som studerar säkerhetspolitik. En period av fred präglas av god ekonomi som övergår i dekadens och depression för att slutligen brisera i krig. Att som säkerhetspolitisk observatör varna för tidiga tecken på skymningsläge, mitt under en sprudlande freds- och handelsperiod, brukar belönas med epitetet "alarmist".

Det mest kända exemplet är förstås perioden mellan första och andra världskriget, först det glada 20-talet, sedan depression och skymning. Men även perioden mellan Fransk-Tyska kriget och Första världskriget ser ut ungefär på samma sätt.

Kalla kriget innehöll på liknande sätt perioder av töväder sammanfallande med högkonjunkturer. Första halvan av 70-talet ledde SALT-avtalen till avspänning, vilket sammanföll med ekonomisk skördetid efter en period av mycket stark industriell och teknisk utveckling under 60-talet. Perioden avbröts dock i och med Sovjetunionens inmarsch i Afghanistan och Reagans tillträde varefter en mycket kall period av Kalla kriget följde.

Sovjetunionens och Warszawa-paktens fall runt 1990 och Kalla krigets slut, övergick sedan i en period av mycket stark utveckling av ekonomi, näringsliv och handel som har hållit i sig i över 25 år, en rekordlång och mycket fredlig tillväxtperiod. Det kunde gått riktigt illa med det finansiella systemet vid några tillfällen, men rådiga tjänstemän på överstatliga myndigheter red tillsammans med politiker ut den stormen.

Den glada era som har pågått sedan ca 1990 har tagit slut, och statsvetare och historiker kommer sannolikt att sätta året 2016 som slutår för den. Två stora politiska händelser präglar det året — Trump och Brexit. Men precis som börsproffsen letar efter så tidiga signaler som möjligt på en konjunkturförändring — letar också säkerhetspolitiska proffs efter signaler. Den som var intresserad kunde redan 2007 konstatera att Putin ensidigt valde att lämna CFE-avtalet, och redan innan dess kunde de som var med på säkerhetskonferensen i München i februari 2007 höra Putin beskriva vad han avsåg att göra och hur han motiverade det.

Det finns ett mycket stort antal tecken som tyder på att vi nu går in i en geopolitiskt orolig och stökig era. För att belägga den tesen brukar man beskriva riskerna med terrorism och aggression som inte är statsbunden t ex aktörer som Al-Qaeda och Islamiska staten, och instabila statsbildningar som Syrien, Irak, Libyen eller aggressiva mindre stater som Iran och Nordkorea.

Det är dock tyvärr aktuellt att se närmare på risken för stormaktskonflikt. Det är den risken som ökat mest på bara något år och det är också därför som jag så bestämt kan hävda att den fredliga eran som började 1990 är slut. World Economic Forum presenterar varje år en riskrapport i vilken "Interstate conflict" och "Weapons of mass destruction" klättrat uppåt i listan de senaste åren även om listan fortfarande domineras av väder-, vatten- och naturkatastrofer.

Den enskilt viktigaste riskfaktorn är att Kina och Ryssland inte längre accepterar USA som världshegemon och garant för en stabil världsordning baserad på global handel. Detta understryks i sin tur av Trump-administrationens "Jacksonian policy" — en återgång till protektionistiska värden som faktiskt även så sent som under Franklin D Roosevelt handlade om att värna amerikanska intressen. Många amerikaner är trötta på världspolisrollen, som innebär att söner och döttrar kommer hem i kistor från fjärran länder och samtidigt rädda för konkurrensen från ett allt starkare Kina.

Kina har under Xi Jinping blivit mer auktoritärt och vissa observatörer talar om en återgång till diktatur. Kina rustar kraftigt på områden som inte i första hand handlar om traditionell landkrigföring: fjärrstridsmedel, cyberkrigföring, autonoma system och asymmetriska metoder.

Den mest påtagliga oron för stormaktskonflikt skapar dock Ryssland och då kanske inte i första hand i formen av en direkt konflikt med USA utan snarare med EU. Det europeiska unionsbygget vilar på demokratins vaggas i Grekland och politikens vaggas i Rom. Att Ryssland angriper valprocessen i europeiska länder tas förvisso emot med en igenkännande suck i östra EU medan Nederländerna, Frankrike och [Tyskland](#) (och förhoppningsvis även Sverige) mobiliserar och försvarar sig tydligt och aggressivt. Det är inom informationsdomänen som EU-länderna provoceras mest — insikten om att EU-länderna kommer att få mycket svårt att utan amerikansk hjälp möta ett ryskt konventionellt angrepp är så väletablerad att detta sällan diskuteras utan bara konstateras.

Ryssland har dock ett tydligt konventionellt militärt handlingsalternativ och det är att visa för Nato:s medlemmar att artikel 5 är verkningslös. Av det skälet har USA och Nato förstärkt det militära försvaret i Baltikum, Polen och Rumänien även om det sannolikt inte är med traditionella militära metoder som nästa stormaktskonflikt kommer att utkämpas.

* **Den för världssamfundet** farligaste stormaktskonflikten är den mellan Kina och USA där linjen Paracel-öarna — Vladivostok utgör den fysiska arenans symboliska plats, men där slagfältet består av det digitala transaktionslandskapet och möjligen också den globala handeln baserad på öppna handelsrutten och farvatten över hela klotet.

* **Den för Sveriges del** farligaste stormaktskonflikten utgörs av en idékonflikt mellan Ryssland och EU som pågått sedan Georgien-kriget och som utkämpas genom rysk ekonomisk krigföring, subversion och förtal över hela Europa, inblandning i europeiska valprocesser, undergrävande av demokrati och öppet stöd till ytterkantspartier. De geografiska regioner som symboliserar konflikten är tråkigt nog för oss linjen Kaliningrad — Svalbard men också linjen Damaskus — Odessa.

* **Den tredje stormaktskonflikten** är kanske litet oväntat på väg att uppstå mellan Ryssland och Kina. Baserat på den nya Silkesvägen, har den kinesiska närvaron i Centralasien i främst Kazachstan och Kirgizistan ökat och det upplevs som en utmaning mot ryska intressen i regionen. Men Kina stannar inte där. De har sedan en tid givit sig in även i själva Ryssland. Kina köper nu även upp mark och fastigheter så långt in i Ryska kärnlandet som Irkutsk oblast.

* **Den fjärde potentiella** stormaktskonflikten kan komma att utspelas i Mellanöstern. Rysslands inblandning i Syrien sedan september 2015 har inneburit ett stort antal oönskade tillfällen till eskalering mellan USA och Ryssland. De har än så länge inte lett till någon tydlig sammandrabbning men den höga konfliktnivån kan leda till en snabb och okontrollerad eskalation.

Marginalerna minskar hela tiden och risken för krig mellan stormakterna är på väg mot samma nivå som under Kalla kriget. Perioden 2018 och framåt kommer att kännetecknas av inrikes slitningar i USA, amerikansk protektionism, Kinas försök att överta rollen som global handelshegemon från USA (inklusive teknikledarskapet) och Rysslands hantering av Putins efterträdare samt den kraschande ryska ekonomin. Perioden kan av dessa skäl komma att bli mycket farlig.

FREDDY JÖNSSON HANBERG är grundare av Totalförsvarsstiftelsen.





